

NATUURGROEP KOCKENGEN VOORJAAR 2013

**EXCURSIE
OOSTVAAR-
DERSPLASSEN**

Foto: Linda Kor

INHOUD

- Voorwoord
- Natuur-ommetjes
- Ruigpootbuizerd, Pestvogel en Roerdomp
- Het begon te kriebelen
- Werkdagen winterseizoen 2012–2013
- Werkgroep Nestkasten weer actief
- Prachtige dag in een fantastisch stuk natuur
- Dikke Es
- Werken in de grienden van Natuurmonumenten
- Nieuwe damwand in polderreservaat
- Het ontstaan van het Vecht- en Veenweidelandschap
- Een herinnering aan Jan
- Nachtvlinde inventarisatie 2012
- Uitnodiging Algemene Ledenvergadering
- Stalling gereedschapskar gezocht
- Colofon

VOORWOORD

De donkere dagen zijn bijna voorbij. De oplettende lezer van de NGK nieuwsbrief zal gemerkt hebben dat de nieuwsbrief er anders uitziet dan gebruikelijk. Het is een mooi blad geworden. Ik wil je dan ook voorstellen aan Hayo Baan, onze nieuwe redacteur.

Er zijn de afgelopen periode weer veel activiteiten geweest, waarvan in deze nieuwsbrief verslag wordt gedaan. Zo waren er lezingen, werkdagen en excursies, weer meer dan andere jaren.

Een leuke ontwikkeling is het naturommetje, we gaan dan in een behoefte voorzien bij de jeugdige natuurliefhebber, hopelijk gaan we hiermee onze toekomst zeker stellen.

Er was ook verdriet binnen de club en dan bedoel ik het overlijden van Jan

Ben met zijn voeten in de "modder"

van Wijk, onze redacteur en 'hoffotograaf.'

We zijn even een aantal weken voorzitterloos; Pieter is aan het genieten van een lange vakantie.

Onze penningmeester is druk geweest met het activeren van automatische incasso van de contributie. Gelukkig is hierop in grote getale positief gereageerd.

We sluiten binnenkort het winterseizoen af met een traditionele barbecue tijdens de laatste werkdag.

Maar daarna gaan we echt het voorjaar in. Met het maken van broeihopen voor de ringslang op de NL-doetdag. En

het uitleggen van de vlotjes voor zwarte stern half april.

We zijn veel van plan. We houden je op de hoogte. Kom in ieder geval naar de Algemene ledenvergadering op 22 maart met een lezing over de ringslang.

Voor de meest actuele zaken kun je altijd de website bezoeken.

Het voorjaar staat voor de deur, tijd om de donkere dagen te vergeten en nieuwe dingen op te pakken. En dat gaan we dan ook doen.

Tekst: Ben van der Horst
Foto Ben in de "modder": Hayo Baan

NATUURGROEP KOCKENGEN — VOORJAAR 2013

NATUUR-OMMETJES

Op onze Natuurgroep- activiteiten zien we regelmatig jeugd. Jongeren die op onze natuurwerkdagen hun uren komen maken voor de Maatschappelijke Stage. Sommige vinden dit zo leuk werk dat ze vaker terug komen, maar dan als vrijwilliger. En op de excursies komen regelmatig kinderen mee met hun ouders.

Hieruit is het idee ontstaan om meer aandacht te besteden aan jeugdactiviteiten.

We denken dat een jeugdactiviteit aan een aantal voorwaarden moet voldoen: het is in de buurt, je kunt er zelfstandig naar toe op de fiets of lopend en het is weer op tijd afgelopen. Ook jongeren hebben een volle agenda op zaterdag, er moet ook nog tijd overblij-

ven voor zaken zoals huiswerk en sporten.

De Natuurgroep Kockengen wil dit voorjaar bij wijze van proef een aantal korte excursies organiseren, waarbij we vooral de jeugd uitnodigen, maar ook hun ouders en andere belangstellende zijn van harte welkom.

Korte excursies op zaterdagmorgen, om 9.00 uur vertrekken en rond 12.00 uur weer terug, in de omgeving van Kockengen, te voet of per fiets en altijd onder leiding van een ervaren natuurgids.

Kortom een natuur-ommetje.

Tijdens een natuur-ommetje kijken we naar de natuur en het landschap in onze eigen omgeving. Je leert vogels en planten herkennen en komt meer te

weten over de geschiedenis van het landschap.

EERSTE NATUUR-OMMETJE 23 FEBRUARI

Het eerste natuur-ommetje staat gepland op zaterdag 23 februari, we gaan dan op de fiets op zoek naar de overwinterende vogels in de polders rond Kockengen. We vertrekken om 9.00 uur vanaf het Driestammenplein. Heb je een verrekijker, neem deze dan zeker mee.

De natuur-ommetjes worden bekend gemaakt op de website van de Natuurgroep, leden ontvangen een uitnodiging/herinnering via de e-mail.

Voor meer informatie neem contact op met: [Ben van der Horst](#).

RUIGPOOTBUIZERD, PESTVOGEL EN ROERDOMP

DE RUIGPOOTBUIZERD OP PORTENGEN

Sinds 17 januari 2011 bezoekt de ruigpootbuizerd in de wintermaanden de maïsakker in de polder Gerverscop. En deze winter vooral de maïsakker aan de Schutterskade (polder Portengen). De andere tijd van het jaar woont ze in het meest noordelijke deel van Scandinavië en het noorden van de Sovjetunie en Siberië.

Deze schuwe roofvogel is zeldzaam in Nederland. Zij kwam in Kockengen als

vrouw 2e winter en is nu volwassen. Ze rooft hoofdzakelijk op muizen.

DE PESTVOGEL IN KOCKENGEN

Op zondag 2 december 2012 kwamen 6 pestvogels voor het eerst het dorp Kockengen opzoeken. Een primeur!

De vogels broeden in de noordelijkste bossen van Siberië. In sommige jaren komen ze in de winter een stuk zuidelijker, tot Nederland aan toe, als invasievogels. En plunderen dan in groepen veel bessenstruiken kaal.

De naam stamt uit de middeleeuwen, toen de vogels ons land in de winter bezochten. Juist in die tijd heerste hier vaak de pest. De ziekte, waaraan regelmatig de helft van de bevolking stierf. De prachtige vogel zagen ze dan liever gaan dan komen.

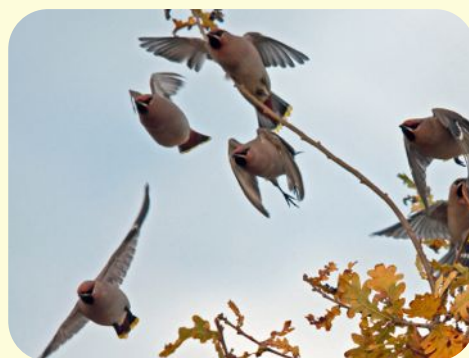
DE ROERDOMP IN KOCKENGEN

Al weer drie winters probeert de roerdomp, die hier vroeger ook broedde, de winter door te komen.

Deze winter is dat sporadisch in de rietlanden ten zuiden van het dorp aan

de Wagendijk. In het rietland ten westen van het Heicop is deze winter regelmatig een roerdomp waargenomen.

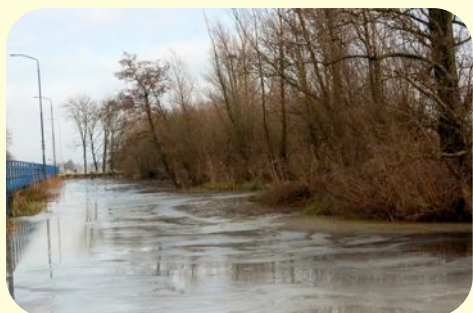

HET BEGON TE KRIEBELEN

WERKDAG HOUTWAL, 26 JANUARI 2013

Afgelopen donderdag werd op het ochtuur journaal gezegd dat na zaterdag

26 januari de dooi zou gaan invallen. Wat jammer, dacht ik, nu kunnen we de houtwal langs de N401 op het terrein van SBB (die dringend onderhoud nodig heeft) dit jaar weer niet doen. Nu met het ijs is deze klus veel makkelijker te klaren.

Ben gebeld en ja hoor hij voelde er wel voor. Hij zal een beperkt aantal mensen e-mailen. Gelukkig waren er 6 mensen, waarvan 3 motorzagers, bereid om mee te werken en dus konden we zaterdag aan de gang.

Gereedschap geregeld, extra planken, touwen en ladders opgehaald, je weet maar nooit of er iemand door het ijs zakt.

Om 9.30 uur verzamelden we ons bij het voetbaltunneltje bij de N401.

Eerst het ijs getest, dat zag er goed uit. Snel aan de gang, de eerste tak viel op het ijs en gaf geen scheuren of sterren of gekraak in het ijs. Dat gaf ons vertrouwen.

Na 2 uurtjes waren de meeste overhangende bomen en takken (zo'n 40 stuks) er afgezaagd.

Voor de Fuut lieten we om zijn nest te verankeren een paar kleine plukjes takken staan.

We kwamen er achter dat de mensen die de bomen in 1975 geplant hadden, ze nu ook aan het bijhouden waren.

We hebben ook gelijk de opslag van boompjes in het rietland meegenomen.

Net op tijd waren we klaar, het begon te sneeuwen en met een goed gevoel gingen we om 11.30 uur naar huis.

Tekst: Paul Vlaanderen

WERKDAGEN WINTERSEIZOEN 2012 – 2013

De Natuurgroep Kockengen organiseert in het winterseizoen natuurwerkdagen. Van november t/m maart wordt er op de eerste zaterdag van de maand gewerkt in het Polderreservaat, de Noordelijke en Zuidelijke rietlanden en in andere kleine landschapselementen rond Kockengen.

Op deze werkdagen steken vrijwilligers de handen uit de mouwen en zorgen o.a. voor het onderhoud van knotwilgen, hakhoutbosjes en de rietlanden. Door dit vrijwilligerswerk behouden we deze karakteristieke landschapselementen voor onze omgeving. En ook de planten- en diersoorten die er in leven. Je zou kunnen zeggen dat we de biodiversiteit proberen te behouden en waar mogelijk te vergroten. Maar de werkdagen zijn niet alleen nuttig. Het gezamenlijk buiten bezig zijn is ook erg gezellig.

ZATERDAG 1 DECEMBER 2012

Op zaterdag 1 december 2012 werd er gewerkt in ons "eigen bos". Een hakhoutbosje langs de Ir. Enschedeweg,

vlakbij het recreatieterrein De Zwaan, waarvan de Stichting De Roerdomp eigenaar is. Op deze werkdag, die begon

met veel regen en wind, zijn de knotwilgen en het hakhout langs de slootkanten gesnoeid. Al het snoeihout is hier in het bosje verwerkt in zgn. takkenrillen. Ondanks het mindere weer waren er toch

12 vrijwilligers en was het werk rond de middag weer klaar.

ZATERDAG 5 JANUARI 2013

Op 5 januari 2013 was er een werkdag in de Zuidelijke rietlanden van Kockengen, met 22 vrijwilligers zijn de knotwilgen rond "het bosje van Van der Broek" aangepakt. De materialen en vrijwilligers werden hier met bootjes overgevoerd

vanaf de Wagendijk. Op deze dag waren er ook 5 MAS-ers (Maatschappelijke Stagiaires) uit Kockengen, Breukelen en Maarssenbroek aanwezig. In totaal hebben we op deze werkdag 44 knotwilgen gesnoeid. De takken konden we hier ➤

...WERKDAGEN WINTERSEIZOEN 2012 – 2013

► ter plekke verbranden in een open vuur; het dikkere hout wordt later afgevoerd.

ZATERDAG 2 FEBRUARI 2013

Met 19 vrijwilligers werd zaterdag 2 februari gewerkt op "het eilandje van Van

Eik." Al de opslag van bomen en struiken werd hier uit het rietland verwijderd. Dit om te voorkomen dat het rietland totaal verbost en daardoor verdwijnt. Ook op deze werkdag waren er weer 6 MAS-ers, die stevig meewerkten aan het behoud van het rietland. In totaal werd

ca. 2500m² rietland weer vrij gemaakt van bomen en struiken.

ZATERDAG 16 FEBRUARI 2013

Zaterdag 16 februari maakten we een uitstapje naar Haarzuilens (zie ook elders in deze nieuwsbrief). Tim Kreetz, de beheerder van het landgoed Haarzuilens van Natuurmonumenten, heeft in 2012 een lezing en excursie over het gebied gegeven bij de NGK. Als tegenprestatie gingen we een dag helpen bij het onderhoud van het griend bij de eendenkooi. Met in totaal 21 vrijwilligers werden de wilgenstobben weer kort gesnoeid. De dunne takken, de wilgen-

tenen, worden later weer gebruikt voor vlechtwerk in de eendenkooi. Het dikke-

re hout wordt versnipperd en afgevoerd naar een groene stroomcentrale.

PLANNING

Op 2 maart is al weer de laatste werkdag van dit seizoen, in het Polderreservaat, en daar gaan we een hakhoutbosje snoeien.

Daarna stoppen de werkdagen vanwege het broedseizoen. Nog een zaterdag, 16 maart, houden we reserve om de laatste klusjes af te maken of resten op te ruimen. De gereedschapskar wordt dan weer schoon en klaar gemaakt voor het nieuwe werkseizoen. En dat start traditioneel op de eerste zaterdag in november, op de landelijke natuurwerkdag. En die is dit keer op zaterdag 2 november 2013, noteer alvast maar in je agenda.

Tekst en Foto's: Theo van Schie
Foto's 17 februari: Hayo Baan

WERKGROEP NESTKASTEN WEER ACTIEF

De activiteiten van de Werkgroep Nestkasten waren in de zomer van 2009 tot stilstand gekomen. Door het min of meer gelijktijdig verhuizen en stoppen van een aantal leden werd deze groep te klein (2 personen) om nog door te kunnen gaan.

Na diverse oproepen kwamen er in eerste instantie maar weinig reacties. Maar in het afgelopen najaar kwam een en ander in een stroomversnelling en is er nu een groep van 13 vrijwilligers uit de regio die zich wil gaan inzetten voor de nestkasten.

In november 2012 heeft de Werkgroep Nestkasten een doorstart kunnen maken. Een nieuwe groep enthousiaste mensen uit de hele regio is een avond bij elkaar geweest en is geïnformeerd over de geschiedenis van de werkgroep. Daarnaast zijn de mogelijkheden besproken en is gekeken naar de activiteiten die weer opgepakt moesten worden. En er bleek veel animo om weer aan de slag te gaan.

Onder leiding van de twee overgebleven leden van de werkgroep is zaterdag 22 december een begin gemaakt met de wintercontrole. Acht nieuwe leden werden letterlijk en figuurlijk

wegwijs gemaakt in de regio en in het veilig controleren en schoonmaken van de nestkasten. In totaal werden er 8 locaties bezocht en zijn er 3 torenvalk-

1 bosuil-, 2 kerkuil- en 2 steenuilkasten gecontroleerd en schoongemaakt. In de bosuilkast zat een oud nest van een hollenduif en in de steenuilkasten troffen

we oude spreeuwen-nesten. Een kerkuilenkast was zeer intensief gebruikt, dit was te zien aan de dikke laag van mest en braakballen. En twee torenvalkkasten zijn weer stevig aan de boom vastgezet. Alle nestkasten zijn weer voorzien van een verse laag potgrond, klaar voor het broedseizoen 2013.

Op 26 januari 2013 was er een tweede controledag gepland om de

overige nestkasten te controleren, maar deze moest afgelast worden vanwege het winterweer.

Overdag temperaturen onder nul en een sneeuwdek, een bijzonder slechte combinatie voor uilen en roofvogels. Door de kou verbruiken ze meer energie om zich warm te houden en hun prooidieren (muizen) zijn moeilijker te vangen door het sneeuwdek.

Het controleren van nestkasten en mogelijk verstoren van uilen in deze omstandigheden is dan ook niet verantwoord.

Op deze dag zijn wel een aantal leden van de werkgroep op bezoek geweest bij Natuurmonumenten in Haarzuilens. Met de beheerder van Natuurmonumenten, Tim Kreetz, zijn afspraken gemaakt over samenwerking en het beheer van de nestkasten op het landgoed Haarzuilens. De oude nestkasten (adres)lijst is doorgenomen en aangepast

en er bleken nog heel wat mogelijkheden te zijn om nestkasten bij te plaatsen rond Haarzuilens.

...WERKGROEP NESTKASTEN WEER ACTIEF

➤ En het toeval wil dat het jongste lid van de werkgroep, Ruward Kroon, inmiddels een mooie steenuilennestkast had gemaakt (opdracht voor school). En

Het uitvallen van een controledag door winterweer en het opnieuw inplannen in overleg met alle leden is feitelijk onmogelijk. Er is dan ook besloten om het

werkgebied in drie rayons in te delen: Kockengen, Haarzuilens en Woerden. Elk rayon organiseert zijn eigen werk- en controledagen. Op deze manier denken we de activiteiten wat flexibeler te kunnen inplannen.

In korte tijd is al weer veel bereikt met de

enthousiaste inzet van de nieuwe leden van de werkgroep. Er zijn nestkasten gecontroleerd en schoon gemaakt, de adressenlijst is weer actueel en er zijn

nieuwe nestkasten gemaakt en opgehangen.

En er ontstaat langzaam maar zeker een 'nestkasten-netwerk' waarin we samenwerken met het IVN Woerden, Natuurmonumenten Haarzuilens en de veldcoördinator van de Kerkuilenwerkgroep Utrecht.

deze nestkast was beschikbaar voor de werkgroep.

Op zaterdag 9 februari, weer een winterdag, niet geschikt om te controleren, maar wel om nieuwe kasten op te hangen. Met een klein groepje (4 personen) zijn op deze dag 5 nieuwe nestkasten opgehangen op het landgoed Haarzuilens van Natuurmonumenten.

Zo zijn er in de eendenkooi een bosuil- en een steenuilennestkast opgehangen. En de steenuilennestkast van Ruward kreeg een plek in het akkerreservaat nabij het Haarpad.

Als het weer en agenda's het toelaten, worden er voor 1 maart nog een aantal wintercontroles uitgevoerd (schoonmaken van de nestkasten). Daarna is het belangrijk dat er rust in het veld komt, het broedseizoen begint.

Bij het plannen van de activiteiten bleek inmiddels, dat door de omvang van de groep het niet altijd eenvoudig is.

Tekst en Foto's: Theo van Schie

PRACHTIGE DAG IN EEN FANTASTISCH STUK NATUUR

Kort verslag excursie Oostvaardersplassen, 17 november 2012

Het vertrek van de toch redelijk grote groep mensen (22) verliep goed na de korte uitleg over wat ons te wachten stond, en hoe we moesten rijden, door

in de verte en één achter ons in een vitrine.

Opgewarmd en wel, vertrokken we rond het middaguur voor een wandeling door het moeras- en bosgebied van de Oostvaardersplassen.

de organisator Gerard van Zuijlen.

Na zo'n 50 auto-minuten was iedereen aangekomen bij de eerste afgesproken plek aan de Dodaarsweg. Hier kwamen de verrekijkers in verschillende groottes te voorschijn om te zien of we hier iets zouden vinden wat van de lange streeplijst aangevinkt kon worden. Helaas geen dodaars gezien, maar wel wat nijlganzen.

Op de volgende mooie uitkijkplek over de Oostvaardersplassen, de Praambult, hadden we meer succes. Heel veel brandganzen, konikspaarden, grote zilver reigers, heckrunderen, edelherten en zelfs een vos konden we door de verrekijkers bespeuren.

Daarna door naar het bezoekerscentrum van Staatsbosbeheer om wat op te warmen en rond te neuzen. De film die er vertoond wordt, is echt de moeite waard.

We zagen bij het bezoekerscentrum zelfs (door de telescoop) een zeearend

Onderweg karpers, knobbelswanen, koperwieken, roodborstjes en veel vinken en kepen gezien.

Heel bijzonder vond ik, dat we vanuit de vogelkijkhut de Zeearend, een voorbij rennende kudde herten hebben gezien. Verder waren hier heel veel kieviten, eenden- en ganzensoorten te zien.

...PRACHTIGE DAG IN EEN FANTASTISCH STUK NATUUR

➤ Bij de laatste stop aan de Oostvaardersdijk, het Julianapad, zouden we baardmannetjes kunnen zien, helaas die niet, maar wel een buizerd en veel oude boerenwaluwnesten gezien onder het dak van de vogeluitkijkplek.

Dit prachtige natuurgebied is zeker een bezoek waard. Niet 1 keer, ik verheug me nu al op de keer dat ik er terug wil gaan als er sneeuw ligt.

Tekst en Foto's: Linda Kor

Dikke Es

Langs de Veenkade staat een dikke Es. In het verleden is deze Es een paar keer geknot en later doorgegroeid tot een Es met een omtrek van 2,60m op 1,30m hoogte (de standaardhoogte om de omtrek te meten).

De boom staat op de Veenkade bij de dam naar een overhoekje grond, genaamd "Het Geboetje" en wordt al ja-

het zal nog wel een aantal jaren duren voor de boom echt het loodje legt.

UIT WIKIPEDIA: ES FRAXINUS EXCELSIOR (CAROLUS LINNAEUS (1753))

De Es is een plant uit de olijffamilie (Oleaceae). Het is een loofboom die van nature in Europa voorkomt. Het is een snelgroeende boom die tot 40 m hoog wordt.

De boom is bladverliezend en heeft oneven geveerd blad, dat bestaat uit zeven tot dertien deelblaadjes. De bladeren zijn kruislings tegenoverstaand.

Deze boom bloeit voordat hij in blad komt. De vruchten zijn voorzien van 'vleugeltjes' die helpen bij de verspreiding.

Voor zaadwinning kunnen de vruchten op twee tijdstippen geoogst worden. Als ze in de eerste helft van augustus groen geoogst worden, kunnen ze direct

renlang beschermd door de eigenaresse van het stukje grond, waar zij een paard en geiten hield.

Als de mensen van het Recreatieschap kwamen om het hout af te zetten, mochten ze van haar de Es niet knotten. Helaas verkeert de boom niet meer in een goede staat, in de toppen zit veel dood hout. Op de grond rond de stam zie je veel honigzwammen, een teken van wortelsterfte. Het einde komt in zicht voor deze prachtige boom, maar

uitgezaaid worden, omdat ze dan nog geen kiemrust hebben. Bij oogst in het najaar van afgerijpte vruchten moet eerst de dan ontwikkelde kiemrust gebroken zijn, voordat ze gezaaid kunnen worden.

De Es is, net als de Wilg, geschikt om te knotten.

WERKEN IN DE GRIENDEN VAN NATUURMONUMENTEN

Een paar maanden geleden was de beheerder van landgoed Haarzuilens, Tim Kreetz, te gast in Kockengen voor een lezing voor de leden van de NGK over

derhoud, uitleven in de grienden van het landgoed.

de nieuwe ontwikkelingen, die Natuurmonumenten op en rond het landgoed in de afgelopen jaren gerealiseerd heeft. En een weekend later begeleidde hij hen op een fietsexcursie door het gebied.

Als tegenprestatie konden ruim twintig leden, waaronder vijf maatschappelijke stagiaires, op zaterdag 16 februari hun hobby, het werken aan landschapson-

Grienden trof je in vroeger eeuwen overal aan in de provincie Utrecht. De jonge uitlopen werden gesneden voor de mandenmakerij, het vlechten van

schermen voor eendenkooien, mattenkloppers, korven en natuurlijk ook voor de zinkstukken, die dijkbouwers gebruikten. Maar sinds de zestiger jaren is het griendenareaal drastisch afgenomen, doordat andere materialen de (wilgen-) tenen zijn gaan vervangen.

Om iets van dit culturele/natuurlijke erfgoed te laten voortbestaan, heeft Natuurmonumenten op een voormalige baggerstortplaats op het landgoed in de afgelopen jaren een griendbos laten ontstaan. De jonge tenen moeten echter minstens eenmaal in de twee ➤

...WERKEN IN DE GRIENDEN VAN NATUURMONUMENTEN

➤ jaren afgesneden worden en dat kan alleen met de hand. Dat is onbetaalbaar. En daarom maakt Natuurmonumenten op Haarzuilens dankbaar gebruik van vrijwilligers. Zoals afgelopen zaterdag de leden van de NGK.

Het griendareaal ligt vlakbij de eendekooi die inmiddels ook door vrijwilligers in originele staat is hersteld. En vlakbij de nieuwe fietsbrug over de A2, die Maarssenbroek met het poldergebied van Haarzuilens verbindt. Die brug is niet alleen een succes door de vele wandelaars en fietsers uit Maarssen die er een uitgebreid recreatiegebied bijge-

kregen hebben, maar ook voor Natuurmonumenten dat, sinds de brug klaar is, diverse nieuwe vaste vrijwilligers uit Maarssenbroek er bij gekregen heeft.

Het plezierige van zo'n zaterdag (ochtend) buiten werken is niet alleen de idee, dat zo ons landschap misschien in een mooie staat behouden kan blijven, maar ook dat je als vrijwilligerervaart dat er zo ontzettend veel positief ingestelde landgenoten zijn, iets waar je bij de dagelijkse vulling van de nieuwsberichtgeving wel eens aan gaat twijfelen.

Dat de overheid met ingang van volgend jaar gaat stoppen met het betalen van een bijdrage aan de maatschappelijke stage voor scholieren (± € 7,00 per leerling per jaar) is dan wel weer heel erg jammer. De NGK zal deze gemotiveerde jongelui erg gaan missen!

Tekst: Wim Ridder, Foto's: Hayo Baan

NIEUWE DAMWAND IN POLDERRESERVAAT

In mei vorig jaar is de nieuwe waterpomp in het polderreservaat in gebruik genomen. Het Waterschap De Stichtse Rijnlanden en de gemeente Stichtse Vecht hebben voor de aanleg gezorgd.

De Natuurgroep heeft hier voortdurend op aangedrongen, omdat het steeds moeilijker werd het kerngebied van voldoende water te voorzien. Met de pomp kan het kerngebied nu zijn

eigen waterregime regelen c.q. instellen. We hebben een zomer en een winterpeil. Het winterpeil is wat hoger dan het zomerpeil.

Na de ingebruikname heeft de pomp geregeld aangestaan. Na verloop van tijd werd echter geconstateerd, dat het water er via de oude bestaande damwand bijna net zo hard weer uit liep. Dat was niet de bedoeling. Deze oude damwand

dateert al vanaf het begin van de inrichting van het polderreservaat, eind jaren 70 van de vorige eeuw (op de foto nog op de voorgrond te zien). Er moest dus een nieuwe damwand komen en die is nu geplaatst (zie foto), mede dankzij de inzet van de gemeente.

We hopen dat het weglekken van het water uit het kerngebied nu tot het verleden behoort.

Tekst: Gerard van Zuijlen

HET ONTSTAAN VAN HET VECHT- EN VEENWEIDELANDSCHAP

LEZING WIM WEIJS BIJ NATUURGROEP KOCKENGEN

De centrale ruimte van basisschool 't Kockenest was goed gevuld met belangstellenden, leden en gasten van de Natuurgroep, vrijdag 21 december. En dat was zeer terecht, want wat de heer Weijs in zijn lezing aan het publiek voorschotelde, bleek op heel veel punten, ook voor deskundige streekgenoten, nieuw te zijn en verrassend actueel.

Na een studie biologie was Wim Weijs werkzaam als onderzoeker aan de Rijks Universiteit Groningen en als hoogleraar anatomie aan de Universiteiten van Amsterdam en Utrecht (faculteit diergeneeskunde). Zijn kennis van het ontstaansproces van het West-Nederlandse landschap verzamelde hij gedurende zijn hele leven als natuurliefhebber en na zijn pensionering als vrijwilliger-projectleider bij de Beheereenheid Vechtplassen van de Vereniging Natuurmonumenten.

In zijn lezing liet hij zich niet alleen kennen als een uiterst breed georiënteerde deskundige, maar ook als een echte onderwijsman. Hij wist zijn gehoor in glasheldere taal en met behulp van prachtige illustraties (kaarten, grafieken, foto's) de vaak zeer complexe ontwikke-

lingen te verduidelijken en tot leven te brengen. Niet alleen het natuurlijke ontstaan van het West-Nederlandse landschap in de afgelopen tienduizend jaar passeerde de revue, maar vooral ook de belangrijkste veranderingen die er in de loop der tijden door het ingrijpen van de bewoners van het gebied zijn opgetreden: in de grondwaterstand, het landniveau, de agrarische productie, de bemesting, de soortenrijkdom van het grasland, de afvoer van het overvloedige water, etc.

Zijn betoog kwam regelmatig dicht bij het leven van de huidige bewoners, zijn publiek. Bijvoorbeeld met onderwerpen als de invloed van bemesting op de kwaliteit van het water, de veranderingen in de soortenrijkdom van het grasland en de gevolgen daarvan voor de weidevogelstand, het (bijna) verdwijnen van sommige weidevogelsoorten door toegenomen roof van jonge vogels (niet van eieren) door de buizerd, de zwarte kraai, de blauwe reiger (en niet of nauwelijks door de vos). En ook de

geschiedenis werd tastbaar in Weijs' verhaal over de zichtbare sporen van verdwenen kreken en riviertjes (de Spenggen bijvoorbeeld) in het huidige landschap, waarom het oorspronkelijke moerasgebied rond Kockengen niet voor turfwinning is afgegraven en de streek bij Vinkeveen en Loosdrecht wel.

Al zijn kennis en inzichten over de natuur- en landschapsontwikkelingen in ons gebied, waaronder de nieuwste resultaten van onderzoek van de Rijksuniversiteit Utrecht, heeft Wim Weijs, samen met enkele medewerkers, kunnen verwerken in een prachtig nieuw standaardwerk: Natuur en Landschap van de Vechtstreek, dat in 2011 is gepubliceerd, onder auspiciën van de Vechtplassencommissie en mede gesubsidieerd door o.a. Natuurmonumenten, Provincie Utrecht en Vrienden van de Vecht. Diverse aanwezigen maakten van de gelegenheid gebruik om voor een prettig bedrag de gelukkige eigenaar van een gesigneerd exemplaar te worden.

Tekst & Foto's: Wim Ridder

EEN HERINNERING AAN JAN

Jan van Wijk, hoe lang ken ik hem, zeker 15 jaar. Een betrokken perfectionist, maar dat wist ik toen nog niet. Jan kon niet alleen zien, maar ook kijken. Hij had oog voor detail.

Jan kwam in die tijd ook bij onze Natuurgroep op de werkdagen, maar Jan wilde wel de rust in de natuur en zeker geen motorzagen. In die tijd konden we vanwege de geringe opkomst niet zonder. Helaas zagen we Jan daardoor niet meer op de werkdagen.

Bij excursies kwam Jan wel en dan niet alleen met de verrekijker, maar ook met een professioneel fototoestel. Want wat kon hij mooie platen maken.

Hij begon steeds meer activiteiten met de Natuurgroep te doen. Op een gegeven moment werd hij ook de redacteur van ons NGK-blad. Hij was zo

handig met dat programma, dat ons blad een nieuwsbrief werd. Veel complimenten zijn door veel mensen gemaakt.

Het polderreservaat was zijn plek om regelmatig te zijn. Of het nu om de zwarte stern of de havik ging, hij wist ze altijd op het goede moment te treffen.

Een van zijn mooiste foto's vind ik nog steeds die, waar vier soorten roofvogels in één beeld zijn getroffen boven het essenbos. Maar ook de kiekendief en de ruigpootbuizerd heeft hij vaak vastgelegd. Hij was gek van roofvogels.

600 millimeter was de lens die hij meesjouwde op ons meerdaagse avontuur op Texel. Ideaal voor ons om dat kleine detail van de bladkoning en de sperwergrasmus te zien. Maar o zo zwaar, maar je hoorde Jan er niet over. 's Avonds gezellig uit eten met een

glaasje wijn en lol hebben met elkaar, want humor had hij.

Toen het idee kwam om nachtvliners te inventariseren in het polderreservaat was Jan er als de kippen bij. Als we de beestjes niet op naam konden brengen, had hij altijd een foto, zodat we dat achteraf konden doen. En ook hier was het altijd weer leuk met elkaar. Avonden die we niet graag wilden missen.

En opeens werd afgelopen zomer die vreselijke ziekte bij hem geconstateerd.

En in november was onze hoffotograaf niet meer, maar wat hebben we van hem genoten.

Tekst: Ben van der Horst

NACHTVLINDER INVENTARISATIE 2012

NACHTVLINDER FAMILIES		AANTAL SOORTEN		
NEDERLANDS	WETENSCHAPPELIJK	2010	2011	2012
Houtboorders	Cossidae	1	1	1
Bloeddropjes	Zygaenidae	1	0	0
Spinners	Lasiocampidae	1	1	2
Eenstaartjes	Drepanidae	1	1	4
Spanners	Geometridae	15	24	21
Pijlstaarten	Sphingidae	1	2	4
Tandvlinders	Notodontidae	6	6	6
Processievlinders	Thaumetopoeidae	1	1	1
Beervlinders	Arctiidae	3	6	5
Visstaartjes	Nolidae	1	1	0
Uilen	Noctuidae	40	42	47
TOTAAL		71	85	91

In 2012 heeft de Natuurgroep Kockengen voor het derde achtereenvolgende jaar nachtvinders geïnventariseerd in het Polderreservaat Kockengen. In de periode van april t/m oktober werden maandelijks de nachtvinders gelokt met een speciale lamp en op naam gebracht en hun aantallen genoteerd. Dit jaar werd gekenmerkt door slecht weer; flink aantal 'nieuwe' soorten en de spectaculaire vondst van een zeer zeldzame micro-nachtvlinder.

MATIGE ZOMER, KOEL EN NAT.

Op 27 december 2012 meldde De Vlinderstichting in een persbericht: "Terugkijkend op het afgelopen jaar was het maar matig voor nachtvinders. Behalve in maart, toen het opvallend warm was, waren er het hele jaar minder nachtvinders aanwezig dan in de afgelopen jaren."

En deze ervaring kunnen we voor een deel onderschrijven. De koele, natte zomer zat onze inventarisatieavonden ook regelmatig in de weg. Op onze eer-

ste inventarisatie avond in april was het nog zodanig koud dat er geen enkele nachtvinder werd waargenomen. In juni moest de inventarisatieavond twee uitgesteld worden vanwege de regen en lage temperaturen. En de laatste avond in oktober is om dezelfde reden meerdere keren uitgesteld en uiteindelijk niet doorgegaan.

In 2012 zijn op 5 avonden nachtvinders geïnventariseerd waarbij we in totaal 91 soorten hebben gevonden. De eerste en laatste avond hebben in 2012 niets opgeleverd, de typische vroege en late soorten missen we dan ook dit jaar op de soortenlijst. Net als in de voorgaande jaren werden op de avonden in juli en augustus de meeste soorten gevonden, resp. 40 en 43 soorten. ➤

...NACHTVLINDER INVENTARISATIE 2012

Populierenpijlstaart

► Bij de 91 soorten van 2012 waren er 25 'nieuwe', deze waren nog niet eerder gevonden tijdens de inventarisaties in 2010 en 2011. Als we deze resultaten (aantallen) zien ten opzichte van de voorgaande jaren blijkt dus, dat het matige weer hier toch wat minder invloed heeft gehad dan je in eerste instantie zou verwachten.

Daarbij moet nog wel opgemerkt worden, dat de groei van het aantal soorten voor een deel het gevolg is van de inzet met meerdere vangmethodes. In 2011 en 2012 werden de nachtvinders alleen gevangen met behulp van een lamp en het vanglaken en werd er af en toe een lichtval bijgeplaatst. Dit jaar werden er naast het vanglaken meestal twee lichtvallen opgesteld. Hierdoor werden er meer soorten en ook veel meer individuen per soort gevangen. In 2012 zijn er in totaal 421 vlinders (individueën) gevangen, in 2011 waren dat er nog 251.

De Spanners en Uilen-familie waren ook in 2012 weer het meest vertegenwoordigd met resp. 21 en 47 soorten.

En in de top 5 van de 'meest waargenomen soorten' in 2012 staan allemaal soorten uit de Uilenfamilie:

1. Huismoeder (31)
2. Zwarte C-uil (30)

3. Groente uil (25)
4. Stro-uiltje (21)
5. Open breedbandhuismoeder (19)

NIEUWKOMERS

In 2012 zijn er 25 'nieuwe' soorten' waargenomen, hiermee is de totaalijst van de nachtvinders in het Polderreservaat nu na drie jaar inventariseren uitgegroeid tot 134 soorten.

Bij de nieuwkomers in 2012 zagen we 'gewone' soorten zoals de Drietand, Populierenpijlstaart en Turkse uil, 'vrij gewone' soorten zoals de Bleke grasuil en Hopdwegspanner, maar ook twee 'niet zo gewone' soorten: de Gestippelde rietboorder en de Zeggeboorder. En er werd een 'zeldzame' soort gevonden: de Wederikdwergspanner.

De totaalijst van het Polderreservaat, op basis van voorkomen (zeldzaamheid) in Nederland, ziet er nu als volgt uit.

Bij de 'zeldzame' en 'niet zo gewone' soorten is er tot nu toe maar een soort, die we elk jaar waarnemen: de Gestreepte rietuil.

Een niet zo gewone soort voor Nederland die vooral voorkomt in het westen, het midden en het zuidoosten van het land. En leeft in moerasachtige gebieden en rietoevers langs rivieren, meren en sloten. De rupsen van deze nachtvinder leven uitsluitend van riet. De soort overwintert als volgroeide rups in een cocon in een dode holle rietstengel of tussen losliggende dode rietstengels en verpopt zich daar in het voorjaar.

In het Polderreservaat vindt deze soort dan ook een zeer geschikt leefgebied.

MICRO-SOORTEN.

In Nederland leven ca. 950 soorten macro-nachtvinders en ca. 1400 soorten micro-nachtvinders. De grootte van de vlinder vormt echter niet het onderscheid tussen deze twee groepen. Er zijn bijv. ook kleine macro-vlinders zoals het stro-uiltje. En omgekeerd zijn er grote micro-soorten zoals de Bonte Brandnetroller. ►

CATEGORIE ZELDZAAMHEID (VLINDERNET.NL)	AANTAL GEVONDEN SOORTEN 2011-2013
Heel gewoon	25
Gewoon	68
Vrij gewoon	30
Niet zo gewoon	8
Zeldzaam	3
Zeer zeldzaam	0
TOTAAL	134

...NACHTVLINDER INVENTARISATIE 2012

► De scheiding tussen de twee groepen is in de loop van de tijd ontstaan en berust voor een deel op de uiterlijke (familie)kenmerken. Maar ook het minder makkelijk determineren van de micro-soorten heeft een rol gespeeld.

Het determineren van de micro-soorten is in 2012 al iets makkelijker geworden door het verschijnen van het boek "Field Guide to the Micro Moths of Great Britain and Ireland". Deze veldgids is geïllustreerd door Richard Lewington, die ook bekend is van de veldgids "Nachtvinders" met de macro-soorten. Naar verwachting zal in 2015 de Nederlandse bewerking van de Micro-nachtvlingergids verschijnen.

Met behulp van de Engelstalige veldgids heeft Hans Geuze in 2012 een poging gewaagd om ook de micro's in het Polderreservaat te determineren. De micro-soorten worden dan tijdens de inventarisatie avond gefotografeerd en later gedetermineerd.

Satijnboogbladroller

Bij het determineren van de foto's van 6 juli bleek dat Hans een zeer zeld-

Gestreepte rietuil

zame soort had gefotografeerd: de Satijnboogbladroller.

Na het uitbrengen van een nieuwsbericht op de website van de NGK over deze bijzondere vondst kreeg dit de aandacht in diverse kranten. Ook op de gespecialiseerde website voor de microvlinders, microlepidoptera.nl, staat deze vondst nog steeds prominent op de home-pagina.

In totaal werden er 16 soorten micro's gedetermineerd. De meeste soorten zijn zeer algemeen tot gewoon voor Nederland, maar een soort was dus zeer zeldzaam.

INVENTARISEREN IN 2013

In 2013 gaat de Natuurgroep Kockengen door met inventariseren van de nachtvinders in het Polderreservaat. Van april t/m oktober inventariseren we maandelijks een avond, meestal op de

eerste vrijdag van de maand. Aankondigingen en resultaten van de inventarisatieavonden staan op de website van de NGK.

Iedereen die een keer kennis wil maken met de nachtvinders in het Polderreservaat is van harte welkom op deze inventarisatieavonden.

Je zult dan ook ontdekken dat daar nachtvinders voorkomen in vele soorten, maten en kleuren, en van heel gewoon tot zeer zeldzaam.

Een totaal overzicht van de gevonden nachtvinderssoorten in het Polderreservaat Kockengen, de macro en micro-soorten, is te vinden op de website van de Natuurgroep Kockengen.

Tekst: Theo van Shie
Foto's: Ruud van Middelkoop
Foto Satijnboogbladroller: Hans Geuze

UITNODIGING ALGEMENE LEDENVERGADERING

Hierbij word je uitgenodigd voor de Algemene Ledenvergadering van de Natuurgroep Kockengen op vrijdag 22 maart 2013.

Voor de ALV is er een interessante lezing over "Ringslangen en broeihopen."

Locatie: basisschool 't Kockenest, Konin-
gin Julianaweg 1 te Kockengen.

De zaal is open vanaf 19.45 uur; het programma start om 20.00u.

PROGRAMMA

Welkom

Lezing

"Ringslangen en broeihopen" door Peter van Wieringen, vrijwilliger bij ringslangwerkgroep Houten.

Pauze

ALV

Agenda:

1. Secretarieel jaarverslag 2012
2. Financieel jaarverslag 2012
3. Plannen voor 2013
4. Rondvraag
5. Sluiting

Borrel

LEZING "RINGSLANGEN EN BROEIHOPEN"

Door Peter van Wieringen, vrijwilliger
bij ringslangwerkgroep Houten.

Slangen, maar dan alleen de inheemse soorten, zijn voor Peter een obsessie geworden sinds hij is begonnen met monitoren van ringslangen. Dit monitoren doet hij rondom Houten in het bos Nieuw Wulven.

Gelukkig is hij hierin niet de enige met deze obsessie en zijn er in Houten nog een aantal lotgenoten. Samen hebben ze in Houten een "ringslangen werkgroep" opgericht. Met deze groep en een aantal actieve vrijwilligers onderhouden ze een aantal broeihopen voor de ringslangen in Nieuw Wulven.

In het polderreservaat in Kockengen zijn al diverse keren ringslangen waargenomen. De Natuurgroep Kockengen gaat op 16 maart, tijdens de NL-Doet dag, een aantal broeihopen aanleggen in het polderreservaat.

Peter kan met zijn verhaal ook bij u de eventuele angst en onbegrip voor slangen wegnemen. Want gelooft u hem, slangen zijn echt fascinerende dieren en al helemaal niet eng!

NATUURGROEP KOCKENGEN VOORJAAR 2013

STALLING GEREEDSCHAPSKAR GEZOCHT

De Natuurgroep is op zoek naar een nieuwe stalling voor onze gereedschapskar. Reden hiervan is dat de boerderij met de huidige stalling op termijn wordt verkocht.

Weet je een geschikte plek (binnen of overkapping), waar de kar eenvoudig opgehaald en weggebracht kan worden, neem dan contact op met [Ben van der Horst](#).

De maten van de kar zijn: 3m x 1,5m x 2m (lxbxh).

NATUURGROEP KOCKENGEN VOORJAAR 2013

De jaarlijkse contributie van € 10 of de vriendenbijdrage van € 20 per jaar wordt in januari van elk jaar door de Natuurgroep automatisch van je bankrekening geïncasseerd. Daar waar dit anders afgesproken is neemt de [penningmeester](#) zelf contact met je op.

COLOFON

Voorzitter

Pieter Hielema, Purperreiger 11, tel. 0346 - 240211

pieter.hielema@natuurgroepkockengen.nl

Secretaris

Ben van der Horst, Zwanebloem 5, tel. 0346 - 241185,

ben.van.der.horst@natuurgroepkockengen.nl

Penningmeester

Bram Paardenkooper, Wagendijk 39, tel. 0346 - 241872,

bram.paardenkooper@natuurgroepkockengen.nl

Algemeen Bestuurslid

Theo van Schie, Kon. Julianaweg 7, tel. 0346 - 241060

theo.van.schie@natuurgroepkockengen.nl

Paul Vlaanderen, Pr. Bernhardweg 11, tel. 0346 - 241617

paul.vlaanderen@natuurgroepkockengen.nl

Gerard van Zijlen, Heicop 7, tel. 0346 - 576147

gerard.van.zijlen@natuurgroepkockengen.nl

NGK Nieuwsbrief

Hayo Baan, Prins Bernhardweg 14, tel. 06 - 12308489

info@hayobaan.nl - www.hayobaan.nl

